

Salvador Reixach

Professor, arxiver, activista

«La història és un sord que contesta preguntes que ningú no es fa». Aquesta frase de Lev Tostoi defineix molt bé la solitud de l'historiador, no només per la seva feina, per si mateixa solitària, sinó perquè són pocs els que volen conèixer la història i potser menys els que en volen aprendre alguna cosa. Però sempre hi ha alguns abnegats que s'interessen pel que va passar i que intenten donar-ho a conèixer. Un d'ells va ser Salvador Reixach i Planella (1956-2000), un arxiver, historiador i agitador cultural santapauenc que va morir massa jove, però que va deixar un llegat al poble que molts municipis envejarien.

JORDI DORCA > TEXT

ARXIU FAMILIAR > FOTOS

Francesc Monsalvatge, mossèn Lluís Constans i Ramon Grabulosa són alguns historiadors i cronistes que han escrit sobre Santa Pau. A aquesta llista també s'hi ha d'incloure (i subratllar) el nom de Salvador Reixach. Mestre de primària a les escoles de les Planes d'Hostoles, Mieres i al Pla de Dalt d'Olot, Reixach sempre es va interessar per la història, i en un moment determinat va sentir la necessitat d'estudiar a la universitat, es va matricular a la UNED i va començar a estudiar als vespres, nits i hores lliures una carrera que li va permetre el reciclatge professional i accedir com a professor de secundària a l'Institut Castell d'Estela d'Amer i després a l'Institut Garrotxa d'Olot. Aquí exerceix la docència i la difusió de la història, una difusió que continuarà fent a les seves estones lliures lluny de les aules.

La necessitat de preservar els arxius i la memòria del poble

Reixach va ser el primer —i per què no dir-ho?— l'únic que va veure la necessitat de preservar els arxius del poble, essencials per a la preservació de la me-

mòria i, com deia l'historiador francès Michel Duchein, «el mitjà més eficient i directe per accedir al coneixement de la història». Per aquest motiu, a estones lliures i sense rebre remuneració, va emprendre la tasca de recuperar, ordenar i classificar els arxius parroquials que mossèn Jaume guardava a la rectoria. Aquests arxius van ser curiosament treballats per Reixach, i actualment es troben a l'Arxiu Diocesà de Girona. Però la seva tasca no va acabar aquí, i també va decidir fer el mateix amb els arxius del Consistori, que es trobaven a les antigues dependències municipals de Sant Roc. Centenars de caixes contenien actes municipals, documents oficials de l'Ajuntament i molta correspondència. Tots van ser curiosament llegits, estudiats, ordenats i classificats per Reixach, un fet que va permetre al poble tenir un arxiu a l'abast que facilita enormement les feines d'estudi de qualsevol aspecte de Santa Pau (un servidor mateix en va poder fer ús amb una

Va exercir la docència i la difusió de la història, una difusió que continuà fent a les seves estones lliures lluny de les aules

>> *Salvador Reixach i Planella (Santa Pau, 1956-2000).*

enorme facilitat per poder fer treballs per a la Universitat).

Aquest coneixement dels arxius i de la història local li van servir per escriure diversos articles, molts dels quals publicats als *Annals del Patronat d'Estudis Històrics d'Olot i Comarca*, en publicacions dels Amics de Besalú i el seu comtat o a la revista de mestres *Traç*. Alguns els va dedicar al final de la

>> *Dues imatges de Salvador Reixach i Planella. A la dreta, a la presentació del seu quadern de la Revista de Girona de Santa Pau. A sota, la portada de la monografia (1998) i el cartell dels premis que porten el seu nom (2015).*

Guerra Civil a Santa Pau, a estudis demogràfics del poble, a analitzar la correspondència entre un soldat liberal i un de carlí, a castells remences o als hostals al terme de Santa Pau. També va ser autor d'una guia turística (conjuntament amb Mateu Batlle i Martí Collelldevall) sobre Santa Pau, i del volum 81 dels «Quaderns de la Revista de Girona», dedicat, com no podria ser d'altra manera, a Santa Pau. El volum es va presentar a l'Ajuntament, el dissabte de la fira de Sant Antoni, i el va presentar la periodista Tura Soler. És un llibre fet amb dedicació i cura, i que ara com ara és l'única història completa del poble que es pot llegir.

Associacionisme actiu

De Reixach també hauríem de destacar la seva tasca associativa. Va ser un dels fundadors dels Amics de Santa Pau, entitat de la qual va ser vicepresident. Des d'allà va impulsar la recuperació de tradicions fins aquell moment oblidades, com el Ball dels Pabordes, una iniciativa conjunta amb el Grup Cultural i Esportiu Passabigues i l'esbart Marboleny. El Ball dels Pabordes és una dansa de

finals del s. XIX que ara es balla habitualment a les festes del poble. Els Amics perseguïen la idea d'aconseguir que a Santa Pau hi hagués una programació periòdica de xerrades i actes culturals. De l'Associació en va sorgir el projecte de la Nit Remença i una campanya de recuperació del patrimoni que va començar per la restauració del santuari dels Arcs amb la complicitat de mossèn Vall-llossera, i en paral·lel a la que va impulsar el grup Passabigues a Sant Julià. Malauradament, aquestes iniciatives no van tenir continuïtat.

Merescuts homenatges

S'han fet alguns homenatges a Salvador Reixach, entre els quals hi ha la concessió, de forma pòstuma, del Fesol d'or del 2001, un premi que es concedeix a persones que han estat transcendents en la vida del poble. Però sens dubte el més gran dels homenatges li va ser ofert per l'Ajuntament de Santa Pau i pel Patronat d'Estudis Històrics d'Olot amb la creació d'un premi que porta el seu nom, destinat a alumnes de batxillerat, i que es concedeix cada any als millors treballs de recerca. Aquest guardó ja compta amb 15 edicions.

De fet, els premis són una síntesi perfecta de la figura d'en Salvador, ja que fomenten la investigació i la difusió intel·lectual des de baix, des de la base, des del més petit. El seu exemple de vida va ser aquest altruisme i aquesta tenacitat per ser aquell sord que, segons Tolstoi, contesta preguntes que ningú no es fa. Una feina mai prou reconeguda que servirà perquè els que sí que es preguntin algunes qüestions sobre la història de Santa Pau puguin rebre'n respostes gràcies a la feina del professor Reixach.

Jordi Dorca és gestor cultural i tècnic del Museu del Cinema.

El coneixement dels arxius i de la història local li va servir per escriure diversos articles, molts dels quals publicats als Annals del Patronat d'Estudis Històrics d'Olot i Comarca

